

Процук І.В.

*здобувач I курсу магістратури кафедри конституційного,
адміністративного та фінансового права
Чернівецького юридичного інституту
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ДОВІРА НАСЕЛЕННЯ ЯК ОСНОВНИЙ КРИТЕРІЙ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ

Необхідність внесення змін в організацію діяльності правоохоронних органів як розвинутих країн, так і країн, які розвиваються, спричинена, перш за все, через виникнення спірних ситуацій, які доволі часто викликають суспільний резонанс та підкреслюють недосконалість самого законодавства, яке регулює діяльність того чи іншого правоохоронного органу. І хоча Законом України «Про Національну поліцію» ст. 11 [1] закріплена норма, відповідно до якої рівень довіри населення до поліції є основним критерієм оцінки ефективності діяльності органів і підрозділів поліції, рівень довіри є низьким.

«Довіра населення» як метод оцінки діяльності поліції в Україні ще декілька років тому викликав занепокоєння у керівників поліції, хоча таким методом майже 40 років користується більшість країн. Мабуть і тому розробка «Порядку проведення оцінки рівня довіри населення до Національної поліції» [2] зайняла три роки.

Виникає питання: що не так із системою оцінки діяльності поліції в Україні?

Дослідження, яке було проведено Київським міжнародним інститутом соціології в 2020 році, щодо рівня довіри до МВС та органів його системи, показало: Державній прикордонній службі довіряють 60% населення, Державній митній службі – 58%, Державній службі з надзвичайних ситуацій – 77%, Національній гвардії – 68%, Національній поліції – 49%, Патрульній поліції в складі НПУ – 51%. Довіра до системи МВС загалом складає 50% [3].

Якщо звернутись до законодавства інших країн, то бачимо, що, наприклад, в США відсутність довіри між населенням та

поліцією є перешкодою для зменшення насильства проти застосування зброї останньою, яке минулого року забрало життя майже 800 жителів Чикаго та поранило тисячі людей.

Сьогодні в американському законодавстві є законопроект, очікуючий на підпис губернатора Дж. Б. Прицкера, який містить приписи щодо забезпечення більшої безпеки міста Чикаго саме за допомогою того, що законодавство може створити довіру між поліцією та населенням, якому поліція служить.

Законопроект House Bill 3653, автором якого є Іллінойський Законодавчий Чорний Собор (Illinois Legislative Black Caucus), пройде ще довгий шлях до забезпечення безпеки суспільства та поліції. Однією з самих важливих причин ініціації цього законопроекту став відомий в Америці інцидент з Джорджем Флордом, коли правоохоронець протягом тривалого часу застосовував прийом задушення, стоячи коліном на горлі затриманого, чим спричинив смерть останнього внаслідок удушення. Для багатьох людей, які зазнали жорстокої практики правоохоронних органів, закон забороняє поліції використовувати прийоми задушення та вимагає наявності у поліцейських знімних натільних камер, практика застосування яких вже перейшла й до України.

Законопроектом також передбачена заборона застави готівкою, яка дестабілізує ситуацію в сім'ях з низьким рівнем доходу, коли правопорушників затримують і тримають під вартою, оскільки вони не можуть надати кошти під заставу.

Для поліції законопроект передбачає їх захист від несправедливих судових процесів та забезпечує їхню додаткову службу підготовку, яка зосереджена на психічному здоров'ї та самопочутті поліцейських, що в свою чергу все частіше викликає дедалі більшу стурбованість. Як показує досвід інших країн, сьогодні серед працівників органів поліції частіше почали спостерігатися прояви стресу, депресії, зловживання наркотичними речовинами та самогубства. Зарубіжні видання вказують, що кількість таких випадків зростає, і в той же час все менше новобранців реєструється на службу до правоохоронних органів.

Відмітимо те, що справа в тому, що робота для поліцейських, особливо в країнах, де дозволене вільне володіння

та носіння зброї, стає все небезпечнішою з кожним роком. І саме законодавство закладає основу для забезпечення громадської безпеки та переосмислення відповідальності за вирішення багатьох проблем суспільства з поліцією.

На думку авторів законопроекту, досить тривалий час злочини розглядались лише одним інструментом: примусовим виконанням, замість того, щоб вирішувати основні причини, серед яких: психічні захворювання, зловживання наркотиками, економічна несправедливість та несправедливість у навчанні, продовженням наймати більше поліції, обтяжуючи їх все новими обов'язками та відсилаючи все більше людей до в'язниці. Людина, яка споживає наркотики, потребує лікування, а не арешту.

У більшості випадків внутрішні суперечки потребують психологічної підтримки, а не поліцейських. Бездомній людині потрібне житло, а не тюремна камера.

Тож і зрозуміло, що поліції потрібно витратити більше часу на те, щоб деескалювати напружені ситуації, ніж на те, як стріляти зі зброї.

Сьогодні декілька правоохоронних організацій США скаржаться на нове законодавство, вважаючи, що воно «розв'язує руки злочинцям».

Звісно, критика завжди є інструментом удосконалення та адаптації законодавства під ті чи інші ситуації. Все ж таки, довіра соціуму до правоохоронної системи будь-якої країни не постачається автоматично зі зброєю та значком. Її потрібно здобувати та заробляти щодня. Гучні поліцейські зйомки та відео, що демонструють зловживання правоохоронними органами, безповоротно змінили динаміку в правоохоронних органах.

Тож вважаємо, що для України, як для соціально-демократичної країни, законопроект House Bill 3653 є досить корисною практикою застосування принципу довіри до правоохоронної системи країни.

Дійсно, в нашій країні спостерігаються ті ж самі соціальні погляди щодо діяльності органів поліції, як і в інших розвинутих країнах світу.

Враховуючи те, що поліція є ключовим органом, який використовує величезні ресурси, щоб забезпечувати нашу безпеку, необхідно, щоб суспільство мало свої важелі контролю за діяльністю даного органу.

Формуванням довіри до органів поліції мають займатися не лише законодавчі органи, але й виконавчі, своїми діями підкреслюючи служіння суспільству відповідно до основного функціонального призначення, та застосовуючи заходи примусу лише в крайніх випадках.

Список використаних джерел:

1. Про Національну поліцію. Закон України від 2 липня 2015 року № 580-VIII. Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19?find=1&text=%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D1%96%D1%80#w1_1
(дата звернення 14.02.2021)

2. Порядок проведення оцінки рівня довіри населення до Національної поліції. Постанова Кабінету Міністрів України від 7 лютого 2018 р. № 58. Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/58-2018-%D0%BF#n10> (дата звернення 14.02.2021)

3. Презентація результатів дослідження щодо сприйняття та оцінки внутрішньої безпеки в Україні. Режим доступу : <http://bahmut-police.dn.ua/news/view/6797> (дата звернення 14.02.2021).

Романчук В.Г.

*здобувач 1 курсу магістратури кафедри конституційного,
адміністративного та фінансового права
Чернівецького юридичного інституту
Національного університету «Одеська юридична академія»*

СУД ЯК ОРГАН ПРАВОСУДДЯ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ

Однією з основних вимог створення незалежної та стабільної держави з дотриманням та захистом прав і свобод людини та громадянина, безперечно є створення ефективної судової системи. Стан правосуддя в Україні є критерієм оцінки рівня демократії та законності. І саме судова влада покликана здійснювати престиж праву та розвивати правову культуру. Вже